

สืบสานพระราชปณิธานตามรอยพระยุคลบาทด้วยศาสตร์พระราชา

นับแต่วันที่เสด็จขึ้นครองราชย์ พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่คนไทยได้ยินเป็นครั้งแรกก็คือ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” จากนั้น เป็นต้นมาพระองค์ได้พระราชทานคำสอน คำแนะนำ ผ่านทางพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส และพระราชดำริ ในวโรกาสต่าง ๆ ที่สะท้อนถึง “พระราชปณิธานที่ทรงมุ่งมั่นตั้งพระทัยให้คนไทยพ้นอนภพจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ให้คนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสามัคคีกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และให้ บ้านเมืองมีความมั่นคงปลอดภัย ร่มเย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง”

ตลอด 70 ปี ที่ครองราชย์ พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ เหลือที่จะกล้านับ เพื่อดำเนินการ ตามพระราชปณิธาน โดยพระราชทานคำสอน คำแนะนำ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต หลักคิดและหลักปฏิบัติ ในการทำงาน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานตลอดจนทรงงานหนักตลอดเวลาด้วยความอดทน พากเพียร เสียสละ ทั้งนี้ก็เพราะความรัก ความห่วงใยในพสกนิกรชาวไทย ยากจะหาผู้ใดมาเสมอเหมือน

คำสอน คำแนะนำ ที่พระองค์พระราชทานให้นี้ ที่เรียกว่า “คุณธรรมคำพ่อสอน” หรือ “คุณธรรมตาม รอยพระยุคลบาท” ปัจจุบันรู้จักกันในชื่อว่า “ศาสตร์พระราชา”

ศาสตร์พระราชา ประกอบด้วยศาสตร์แห่งการครองตน ศาสตร์แห่งการครองงาน ศาสตร์แห่งการ พัฒนา และศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ

1. **ศาสตร์แห่งการครองตน** พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานคำสอนคำแนะนำ คำเตือนสติ ครอบคลุมทุกเรื่อง ทุกประเด็นในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้คนทุกหมู่เหล่าในสังคม เป็นคนดี มีคุณธรรม รู้จักให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่เดือดร้อนยากไร้ ทรงปลูกฝังให้คนไทยมีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกรับผิดชอบ มีความอดทนอดกลั้น ขยันหมั่นเพียร ไม่เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น มีจิตใจ หนักแน่นแน่วแน่มั่นคง ดำรงความเป็นกลางห่างจากอคติ รู้จักเสียสละละประโยชน์ส่วนตนมุ่งประโยชน์ ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มุ่งมั่นทำความดี สิ่งที่ดีมีคุณค่าต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อบ้านเมืองเป็นส่วนรวม

คำสอนคำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ที่พระองค์พระราชทานให้นี้ คือที่มา “ศาสตร์แห่ง การครองตน” ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทบางองค์ดังต่อไปนี้

1. “...การทำความดีนั้นแม้จะไม่มีใครรู้เห็น แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพื่อให้ผลดีที่เกิดขึ้นแผ่ขยายออกไป เป็นประโยชน์ที่แก่ตนเอง แก่ส่วนรวม ตลอดถึงชาติบ้านเมือง...”
2. “...ต้องตั้งตัวตั้งใจให้มั่นคง และหนักแน่นเป็นพิเศษ ในอันจะรักษาความสุจริต และถูกต้อง ไว้ทุกเมื่อ...”
3. “...จงมันอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง...”
4. “...ต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรม...”
5. “...สำรวจดูความบกพร่องของตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติแก้ไขเสียโดยเร็ว...”
6. “...ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิดได้ดี ปฏิบัติให้ถูก...”
7. “...ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ควร เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม เพื่อความก้าวหน้าของตน และเป็นแบบอย่างอันดีให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป...”

2. ศาสตร์แห่งการครองงาน พระองค์ทรงตระหนักว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวนเกือบ 2 ล้านคน เป็นหลักของบ้านเมือง เป็นที่พึ่งพาของประชาชน จึงได้พระราชทานคำสอน คำแนะนำให้แก่ข้าราชการในวโรกาสต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ยังได้พระราชทานคำแนะนำ คำสอนในเรื่องหลักการงานนี้ให้กับนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่จบการศึกษาเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร คำสอนเหล่านี้ภาคเอกชน และคนทั่วไปสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เช่นเดียวกัน

ทรงปลุกฝังให้ข้าราชการทำงานด้วยความทุ่มเทเสียสละ ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต จิตสำนึกรับผิดชอบ คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง ให้งานทุกอย่างเป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงตรง เป็นกลาง ทรงสอนให้ทำงานอย่างมีหลักการ มีระเบียบ ปรับปรุงตัว ปรับปรุงงานให้ดีมีประสิทธิภาพ ให้ทันการทันเวลาอยู่เสมอ ให้เพียรปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เพื่อให้งานที่ทำบังเกิดผล เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง และประชาชน ทรงสอนว่าจะทำสิ่งใดงานใด จะต้องทำด้วยสติรู้ตัวและปัญญา รู้คิดว่า สิ่งใดเป็นคุณ เป็นโทษ เป็นประโยชน์ อะไรเป็นสิ่งต้องทำ อะไรควรละเว้น

คำสอนคำแนะนำเกี่ยวกับหลักคิด และหลักปฏิบัติในการทำงานที่มีความสำคัญ และทรงคุณค่ายิ่งเหล่านี้ คือที่มาของ “ศาสตร์แห่งการครองงาน” ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทบางองค์ดังนี้

1. “...ผู้ที่มีความสุจริต และมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ ที่เป็นคุณประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”
2. “...การทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น จะต้องรู้จักอดทน อดกลั้น ใช้ปัญญาไม่ใช่อารมณ์ ปรีภากัน และโอนอ่อนผ่อนตามกันด้วยเหตุผล...”
3. “...การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ ยิ่งกระทำมากเท่าใดจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความเชี่ยวชาญขึ้นเท่านั้น...”
4. “...การทำงานให้มีประสิทธิภาพ และให้ดำเนินไปโดยราบรื่น จะต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง...”
5. “...จะต้องเป็นคนที่ทำตัว ทำงานอย่างมีหลักการ มีระเบียบ มีเหตุผลที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์เป็นธรรม...”
6. “...จะต้องเฉลียวฉลาดในการปรับปรุงตัว ปรับปรุงงาน ให้ทันการ ทันเวลา และในการประสานสามัคคี ประสานประโยชน์กับผู้ร่วมงานทุกคน ทุกระดับ...”
7. “...การยึดมั่นในผลประโยชน์ของแผ่นดิน และความถูกต้องเป็นธรรม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ...”
8. “...การทำงานใด ๆ ไม่ว่าเล็กใหญ่ ง่าย ยาก ถ้าย่อหย่อนจากความเพียรแล้ว ยากที่จะให้สำเร็จเรียบร้อย ทันเวลาได้...”
9. “...เมื่อทำงานอย่าหยาบยกเอาความขาดแคลนมาเป็นข้ออ้าง จงทำงานท่ามกลางความขาดแคลน ให้บรรลุผล จงทำงานด้วยความตั้งใจ และซื่อสัตย์...”
10. “...จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความเข้มแข็งเสียสละ และเป็นไปอย่างถูกต้อง เที่ยงตรง เป็นกลาง...”

3. ศาสตร์แห่งการพัฒนา พระราชกรณียกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงอุทิศเวลาให้มากที่สุด ได้แก่ งานด้านพัฒนา ทรงมีความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในแง่มุมด้านนี้ ทรงศึกษาค้นคว้า และทดลองปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ก่อนที่จะทรงนำไปแนะนำชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ คำสอนคำแนะนำของพระองค์ที่เกี่ยวกับกรพัฒนาประเทศ การพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎร หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ได้นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านการเกษตร การศึกษา สาธารณสุข พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4,000 โครงการ และโครงการส่วนพระองค์อีกนับไม่ถ้วน

โดยเฉพาะหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะได้รับการยอมรับ และนำไปปฏิบัติกันทุกภาคส่วนอย่างกว้างขวางทั่วประเทศแล้ว องค์การสหประชาชาติก็ได้ตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้นำไปเผยแพร่ในประเทศที่กำลังพัฒนา เพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับประชาชนในประเทศเหล่านั้นต่อไป

คำสอน คำแนะนำ และการทรงงานของพระองค์ด้านการพัฒนา หรือ “ศาสตร์แห่งการพัฒนา” มีหลักการสำคัญ ๆ ได้แก่

1. ให้มีความสุขในการทำงาน เพราะความสุขของผู้ที่เข้าไปทำงาน คือการได้ไปช่วยเหลือราษฎรที่เดือดร้อนยากไร้
2. การพัฒนาต้องมีขั้นตอน ต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างพื้นฐานให้มั่นคง ด้วยการให้ประชาชน พอมี พอกิน พอใช้เสียก่อน จึงจะช่วยให้การพัฒนาระดับสูงขึ้นไปเกิดขึ้นได้
3. การพัฒนาใด ๆ ต้องมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น
4. การแก้ไขปัญหาให้เป็นไปด้วยความเรียบง่าย ประหยัด ได้ประโยชน์สูงสุด
5. การพัฒนาไม่ใช่การสร้างสิ่งใหม่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการรักษาสิ่งที่ดีมีอยู่แล้ว ให้คงอยู่ด้วย
6. การดำเนินโครงการพัฒนา ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และจะต้องไม่ละเลยคนส่วนน้อยที่ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม
7. จะต้องศึกษางานที่จะต้องทำให้ละเอียดรอบคอบ ครบถ้วน ถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง เพื่อจะได้ช่วยเหลืออย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามที่ประชาชนต้องการ
8. ผู้ที่ทำงานพัฒนา ต้องเป็นผู้ที่อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต เชื่อมมั่น ในคุณความดี มีใจเมตตา อยากให้ผู้อื่นมีความสุข

4. ศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสันติ พระราชปณิธานที่สำคัญยิ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ก็คือ ทรงปรารถนาให้คนไทยมีความสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บ้านเมืองมีความมั่นคงปลอดภัย สงบร่มเย็น เป็นสุขอย่างแท้จริง เพื่อให้เป็นไปตามพระราชปณิธาน ทรงพระราชทานคำสอน คำแนะนำให้คนไทย มีความรักชาติ คิดถึงประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง ช่วยกันปกปักรักษาบ้านเมือง และสิ่งที่ดีงามที่ บรรพบุรุษของเราได้สร้างสมไว้ ด้วยความกล้าหาญเสียสละ

พระองค์ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องความสามัคคีสมานสามัคคีของคนไทยที่จะต้องรักษาไว้ให้ได้ ทรงเตือนว่าความแตกแยกสามัคคีมีแต่จะนำภัยอันตรายสู่บ้านเมือง ทรงแนะนำให้คนไทยมีน้ำใจไมตรี ให้ความช่วยเหลือกัน ให้อภัยกัน มีความเข้าอกเข้าใจกัน

คำสอน คำแนะนำ คำเตือน ที่ทรงมุ่งให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียว ความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมืองนี้เป็นที่มาของ “ศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสันติ” ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทบางองค์ดังนี้

1. “...ความสามัคคีสมานสามัคคีของเรานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องรักษาไว้ให้ยั่งยืนอยู่ตลอดไป หากเรามีความประมาท เราแตกสามัคคีกันเมื่อใด เราก็จะเป็นอันตรายย่อยยับลงเมื่อนั้น...”
2. “...การสงเคราะห์อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวอย่างสำคัญที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีสมานปรองดอง เกิดความมั่นคงในหมู่คณะ ในสังคม และชาติบ้านเมือง...”
3. “...ต้องสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกื้อหนุนกันและกัน มีความเข้าในซึ่งกันและกันโดยแท้จริง จึงจะทำให้บ้านเมืองของเราอยู่ได้...”
4. “...สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุขน่าอยู่...”
5. “...คนเราจะอยู่สุขสบายแต่คนเดียวไม่ได้ ถ้าคนที่อยู่ล้อมรอบมีความทุกข์ยาก ควรต้องแบ่งเบาความทุกข์ยากของเขาบ้าง ตามกำลัง และความสามารถที่จะทำได้...”
6. “...ขอให้ทุกฝ่ายทุกคนนึกถึงประโยชน์และความมั่นคงของชาติบ้านเมืองให้มาก อย่าก่อความขัดแย้งและก่อเงื่อนไขอันเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบ และแตกแยก...”
7. “...ความมั่นคงของประเทศชาติ จะเกิดขึ้นได้ก็คือประชาชนในชาติอยู่ดีมีสุข ไม่มีทุกข์ยากเข็ญ ดังนั้นการใดที่เป็นความทุกข์เดือดร้อนของประชาชน ทุกคน ทุกฝ่าย จึงต้องถือเป็นหน้าที่ ที่จะต้องร่วมมือกันปฏิบัติแก้ไขให้เต็มกำลัง...”

ผู้ที่มีโอกาสเข้ามาทำงานเป็นข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐ นับว่าเป็นคน โชคดีอย่างที่สุดที่ได้ทำงานเพื่อบ้านเมืองรับใช้เมืองชุกฉิบาต จึงต้องมุ่งมั่นทำงานด้วยความทุ่มเทเสียสละ ด้วยความสุจริต ถูกต้องเที่ยงธรรม มุ่งมั่นตั้งใจสืบสานพระราชปณิธาน น้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” อันเป็นคำสอน คำแนะนำที่ทรงคุณค่ายิ่ง มาประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์ นำชีวิตที่ดิ่งงามมาสู่ตนเอง และสามารถทำงานแก้ไขปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนของประชาชน ส่งผลให้บ้านเมืองมีความร่มเย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

ขจักษ์ บุรุษพัฒน์
ประธานมูลนิธิพัฒนาข้าราชการ
นายกสมาคมความมั่นคงปลอดภัยแห่งประเทศไทย